

AFVALSTOFFEN PROBLEMATIEK IN FRIESLAND

Jan Dijkstra

Evensals in de rest van Nederland wordt in Friesland afval geproduceerd. Voorheen werd dit afval gestort op ongecontroleerde stortplaatsen, die meestal werden beheerd door de gemeente. Deze manier van storten voldeed niet meer aan de milieuhygiënische richtlijnen, die in de loop der jaren door rijk, provincie en gemeenten zijn opgesteld. Toen in 1979 de Afvalstoffenwet in werking trad was er een wettelijk kader geschapen om excessen op het terrein van de afvalstoffenverwerking te bestrijden. In die wet worden de provincies verplicht om provinciale afvalstoffenplannen te maken, waarin het afval binnen de provinciegrenzen op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze moet worden verwerkt.

Het provinciale afvalstoffenbeleid in Friesland staat weergegeven in het provinciale afvalstoffenplan. Door provinciale staten is een dergelijk plan op 1 juli 1981 vastgesteld. In dit plan zou het huishoudelijk-, bouw-, en sloofafval worden verwerkt in de vuilverbrandingsinstallatie van Leeuwarden en in een deelscheidingsinstallatie in het zuiden van de provincie. De vuilverbrandingsinstallatie zou daarna worden uitgebreid met een derde verbrandingsoven, waardoor de totale capaciteit tot 120.000 ton/jaar zou worden opgevoerd. De rest-warmte van de verbrandingsinstallatie zou worden benut in een stadsvernieuwingsproject in de wijk Camminghaburen te Leeuwarden. De deelscheidingsinstallatie zou een capaciteit krijgen van eveneens 120.000 ton/jaar. Totaal zou in Friesland 240.000 ton/jaar verwerkt kunnen worden.

Alternatieve plannen die door de fractie van het CDA-Friesland en de Friese Milieuraad waren ingediend en die uitgingen van een flexibeler en kleinschalige verwerkingsmethode, vonden bij de provinciale staten geen weerklank.

Het plan werd weliswaar vastgesteld, maar de fractie van PvdA-Friesland verbond aan de uitvoering van het plan de voorwaarde,

dat de rest-warmte van de vuilverbrandingsinstallatie voor stadsverwarming moest worden benut. Deze voorwaarde bleek later de oorzaak te zijn dat het plan geen doorgang vond. Begin 1983 werd duidelijk dat de koppeling van stadsverwarming aan de vuilverbrandingsinstallatie economisch niet haalbaar bleek te zijn. Dit betekende dat het provinciale plan voor wat de verwerking van het huishoudelijk afval herzien moest worden. De noordelijke regio zou haar afval verbranden in de vuilverbrandingsinstallatie te Leeuwarden.

In de statencommissie-vergadering van 8 maart werd voorgesteld dat het provinciale plan voor wat de verwerking van het huishoudelijk afval betrof, zou worden herzien. Berichten over minder goede resultaten met scheidingsinstallaties waren de oorzaak dat besloten werd ook de deelscheidingsinstallatie bij de discussie rond de herziening van het plan te betrekken. Van het oorspronkelijke provinciale afvalstoffenplan zoals dat op 1 juli 1981 werd vastgesteld, bleef alleen over dat o.a.

- Friesland één samenwerkingsverband is,
- voor dit samenwerkingsverband één uniform tarief geldt,
- de uitvoering van het plan in handen komt van het Openbaar Lichaam Afvalverwijdering Friesland (OLAF)

In het OLAF zijn naast de provincie alle gemeenten vertegenwoordigd. De gemeentelijke vuilverbrandingsinstallatie Leeuwarden werd in het kader van het provinciaal plan door de provincie overgenomen.

Gescheiden inzamelen, het betere werk
Bij de herziening van het provinciale plan hebben de Milieuraad en de Industriebond FNV op de vergadering van de Statencommissie van 8 maart 1983 het voornemen uitgesproken om te komen met een eigen scenario.

In dit scenario dat in nauwe samenwerking met de Economische Fakulteit van de RU Groningen is samengesteld, is de afvalstoffenproblematiek benaderd vanuit de grondstofbesparingsgedachte en vanuit de gedachte dat een goed milieubeleid (afvalstof-

fenbeleid) werkgelegenheid kan opleveren. Bij de totstandkoming van dit alternatieve scenario bleek dat deze gedachten bewaarheid werden. In september 1983 is dit hergebruikscenario gepresenteerd op een studiedag in de Lawei te Drachten. Het scenario "Gescheiden inzamelen, het betere werk" werd op deze dag aan de gedeputeerde K. Dankert overhandigd. In dit scenario wordt uitgegaan van de volgende doelstellingen: het stimuleren van scheiding van afval aan de bron, bevorderen van hergebruik, verwijderen van afval op een zo milieuhygiënisch mogelijk verantwoorde wijze en werkgelegenheid. Het plan is bedoeld als discussiestuk en zal verder uitgewerkt moeten worden. De Milieuraad en de Industriebond hebben dit gedaan.

Voor een onderzoek betreffende afvalverwijdering in Friesland, dat basisgegevens diende te verschaffen voor de onderbouwing van het nieuw op te stellen provinciaal afvalstoffenplan is door Friesland op 1 januari 1984 de hulp ingeroepen van Tebodin Raadgevend Ingenieurs uit Den Haag. Dit onderzoek beperkte zich tot het huishoudelijk en daarmee gelijk te stellen afval en werd gesubsidieerd door het Rijk. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een rapport. Dit rapport is samen met een notitie van Gedeputeerde Staten van Friesland mbt. het door ingenieursburo Tebodin opgestelde rapport "Afvalstoffenverwerking Friesland" door de Statencommissie Milieu behandeld. In de vergadering van 2 oktober 1984 sprak de commissie zich in meerdere mate uit om een ontwerp afvalstoffenplan op te stellen waarin naast gescheiden inzameling van componenten plaats wordt ingeruimd voor een mechanische scheidingsinstallatie in de gemeente Dantumadeel, de vuilverbrandingsinstallatie Leeuwarden en storten op een regionale stortplaats in het zuiden van de provincie. De vuilverbrandingsinstallatie Leeuwarden zal echter zijn huidige capaciteit behouden. In het zuiden van de provincie wordt gekozen voor gecontroleerd storten op een nog nader aan te wijzen lokatie. De mecha-

nische scheidingsinstallatie van ruim 40.000 ton/jaar in Dantumadeel waarover het plan spreekt dient ervoor om de aflopende VAM-kontrakten te corrigeren. Doordat de provincie volgens de Afvalstoffenwet haar afval binnen de eigen grenzen moet verwerken, moet zij het afval dat na beëindiging van de VAM-kontrakten vrijkomt op een andere wijze verwerken. De provincie kiest hiervoor een mechanische scheidingsinstallatie in Dantumadeel.

De Milieuraad en de Industriebond zijn het met de provinciale afvalstoffenaanpak, zoals deze verwoord zal gaan worden in het ontwerpplan, op verschillende punten eens. Verschilpunten liggen vooral bij de wijze van verwerking van het VAM-afval. De provincie kiest hier voor een mechanische scheidingsinstallatie, terwijl zij weet of hoort te weten dat de frakties uit deze installaties slechts afzetbaar zijn in recuperatie-industrie (hergebruik). De Milieuraad verwerpt een mechanische scheidingsinstallatie. Wanneer het gescheiden inzamelen van componenten sterk wordt bevorderd, zal de behoefte aan een dergelijke installatie minder groot zijn. Beide organisaties pleiten daarom voor een ruime experimentele onderzoeksfase in het plan waarin kan worden nagegaan in hoeverre gescheiden inzameling op grotere schaal bij kan dragen aan beperking van de afvalstroom. De hergebruikindustrie vraagt om schone scheidingsprodukten en is bereid om hiervoor te betalen. Dit betekent dat gescheiden inzamelen van componenten geld op kan leveren. Frakties uit een mechanische scheidingsinstallatie zijn dermate vervuild dat zij slecht afzetbaar zijn. Deze vervuiling wordt veroorzaakt doordat het vuil in een dergelijke installatie intensief wordt gemengd.

Milieuboeren

Zoals al eerder in dit stuk is geschreven, levert componentenscheiding baten op. Verschillende initiatieven worden op dit gebied ontplooid ook binnen onze provincie. De meeste initiatieven vinden plaats in het kader van de projecten Mensen Zonder Werk. Met behoud van uitkering proberen verschillende milieuboeren na te gaan in hoeverre componenteninzameling blijvend werk en een boterham op de plank kan betekenen. Onder milieuboeren wordt verstaan het inzamelen van verschillende componenten uit het afval door burgers. In

Friesland werken een aantal kringloopbedrijven. Daarnaast zijn enkele partikulieren begonnen om te proberen een bestaan op te bouwen in deze branche. Door de Milieuraad is in samenwerking met het Begeleidings Orgaan Friesland een kringloopoverleg gestart. Op dit overleg kunnen de verschillende projecten onderling gegevens uitwisselen. Bij het Begeleidings Orgaan Friesland is de coördinatie van de projecten Mensen Zonder Werk ondergebracht.

Door minister Winsemius is in mei op een studiedag in Zwolle aandacht besteed aan het begrip milieuboeren. Het ministerie zag mogelijkheden in dit soort projecten en wilde daarin een stimulerende rol spelen. Ook financieel waren er eventueel mogelijkheden mbv. terugploegregelingen. Eveneens in Zwolle vond op initiatief van het Ministerie van VROM overleg plaats tussen verschillende organisaties die min of meer geïnteresseerd waren in het milieuboerenplan. Door het Ministerie was het milieud adviesbureau Ecolyse Nederland uit Groningen ingeschakeld. Dit bureau kreeg de opdracht om een proefplan te maken. Dit plan zou inzicht moeten verschaffen in de economische haalbaarheid van het inzamelingssysteem. Het inzamelingssysteem was gebaseerd op componenteninzameling door milieuboeren.

In de vier noordelijke provincies zou een tweetal proefprojecten door het Ministerie worden opgezet. Het proefgebied is later uitgebreid tot het gehele land. Inmiddels had de minister bij een bezoek aan Friesland blijk gegeven van de interesse die de provincie samen met de Milieuraad toonde voor het opzetten van een milieuboerenproefproject in NO-Friesland. Naast Friesland, diende Overijssel samen met de Milieufederatie een milieuboerenplan in. Het proefproject N.O.-Friesland omvat de gemeenten Dantumadeel, Dongeradeel en Kollumerland. Voor deze regio is gekozen vanwege de bestaande kringloopprojecten.

In Dantumadeel draait het project "Knap Spul" en in Kollum "de Cirkel". De Milieuraad hoopt dat dit proefproject aan kan tonen dat het scheiden van componenten aan de bron op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze een bijdrage kan leveren tot het oplossen van de werkloosheid in deze regio.

Scheiding aan de bron

Steeds meer gemeenten gaan inzien dat de vuilverwerkingskosten van het provinciale plan hoger komen te liggen dan de kosten van de huidige afvalverwerking. Daarom proberen verschillende gemeenten te zoeken naar alternatieven.

De gemeenteraadsfractie van de PvdA op Terschelling heeft de Milieuraad benaderd om na te gaan in hoeverre het afval van het eiland zoveel mogelijk op het eiland zelf verwerkt kan worden. In nauwe samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen wordt gewerkt aan een alternatief vuilverwerkingsplan.

De Milieuraad pobeert met al deze plannen aan te kunnen tonen dat scheiden aan de bron van afval op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze grondstoffen oplevert voor de recuperatie-industrie. Dat betekent daardoor grondstoffenbesparing. Bovendien levert het werkgelegenheid op voor milieuboeren en voor de hergebruikindustrie. Voor de burgers kan dit betekenen dat zij in gaan zien dat afval geen rotzooi hoeft te zijn dat je op afvalbergen gooit, maar dat er waardevolle componenten in het afval zitten, die er door scheiding aan de bron vooraf uitgehaald kunnen worden.

Afvalstoffendag

Rond het gehele afvalstoffenvraagstuk organiseert de Milieuraad op 14 maart 1985 een afvalstoffendag in de Harmonie in Leeuwarden.

Naast een aantal bekende sprekers waaronder minister P. Winsemius, D Visser, voorzitter Industriebond FNV, gedeputeerde K. Dankert, burgemeester J. M. Maris van Dantumadeel is er in de middagpauze de mogelijkheid een informatiemarkt te bezoeken in Theater aan het Water. Informatie over deze studiedag kan worden verkregen bij de Friese Milieuraad tel. 058-152925, vragen naar mej. B. Braaksma.